

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. V. Quisnam sit terminus totalis, & formalis actionis unitivæ Dei, seu
assumptionis humanitatis ad verbum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

subsistentiæ, quæ deberet esse terminus secundarius creationis, ponitur ipsa recreata, alia subsistentia, ut contingit in præsentia.

86. Objicies tertio: Si humanitas Christi non esset producta ex vicejdem actionis quæ est unita Verbo: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet, nam quando productio & assumptio alicujus rei sunt actiones realiter distinctæ, semper productio naturæ est prior assumptione. Minor verò probatur: Si Christi humanitas prius naturæ esset producta, quàm unita Verbo, sequeretur B. Virginem non esse propriè matrem Dei, quia ejus conceptio seu generatio, ad solam humanitatem completè terminaretur, prius naturæ quàm assumptur à Verbo, illique personaliter uniretur. Potestque hæc ratio hoc exemplo illustrari & confirmari. Si igitur produceret calorem, & aliud agens illum uniret subiecto, talis ignis diceretur quidem producere calorem, sed non facere calidum: Ergo si hæc fuit actio humanitatis productiva, scilicet generatio, & alia unitiva, scilicet assumptio, B. Virgo, quæ solùm concurrit ad productionem humanitatis, generavit quidem hominem, sed non ipsum Christum, ex divina & humana natura compositum, subindeque mater humanitatis, non autem Christi, & multò minus ipsius Dei, dici debet.

87. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cujus probationem, negatur sequela, & ad ejus probationem, in primis dici potest cum S. Thoma in 2.ª quæst. 32. art. 4. mulierem non idèd generare filium, quòd eliciat actionem generativam, sed quia ministrat materiam ex qua, virtute activa feminis virilis, formatur corpus, & producitur natura subsistens: unde ut B. Virgo dicatur & verè sit mater Christi, sufficit quod ministraverit materiam ad formationem humanitatis ejus, quamvis nullum habuerit còcursum activum circa illam, & multò minus circa unionem personalitatis Verbi cum natura humana, ad quam ne instrumentaliter quidem concurrit, ut infra ostendemus.

Si quis autem sequi velit sententiam Medicorum, existimantium mulierem non solùm passivè, sed etiam activè, ad generationem, seu formationem fœtus concurrere, subindeque ad productionem naturæ subsistentis, respondere poterit cum Nazario hic, quod ut B. Virgo dicatur concepisse & genuisse Deum, non requiritur quod ejus actio fuerit unitiva humanitatis Christi ad suppositum Verbi Divini, sed sufficit quod Christi humanitas in eodem instanti fuerit ad unitatem Verbi personalem assumpta, in quo ejusdem humanitatis conceptio fuit; quia tunc suppositum Verbi Divini censetur ultimariè complere & determinare actionem generativam B. Virginis, cum illud præster personalitas Verbi Divini, seclusis imperfectiõibus, quod fecisset propria & connaturalis subsistentia humanitatis, si resisteret.

88. Ad exemplum verò de igne dicendum quod si actio ignis esset de se unitiva caloris cum aliquo subiecto, licet virtute divinâ substitueretur aliud, talis ignis diceretur facere calidum, non verò si talis actio non esset unitiva caloris cum aliquo subiecto. Unde cum generatio, quæ B. Virgo formavit Christi humanitatem, ex natura sua esset actio unitiva talis humanitatis cum supposito connaturali, quamvis virtute divinâ, per aliam actionem positum sit & substitutum suppositum Verbi Divini, potest nihilominus Beatissima Virgo verè dici genuisse Christum, sive Deum & hominem simul.

ARTICULUS V.

Quisnam sit terminus totalis, & formalis actionis unitivæ Dei, seu assumptionis humanitatis ad Verbum?

Supponimus ex Philosophia posse dari aliam actionem, seu qui, & aliam formalem, seu quo. Testis est ille qui adæquare correspondet actioni, & ipsam sic terminat: formalis verò est ipsa ratio seu forma à qua affectus habet esse, v.g. in generatione substantiali, terminus qui, seu totalis, est suppositum, seu compositum ex natura & substantia; terminus verò quo, seu formalis, est forma ipsa substantialis, quæ compositum habet esse. Hoc præmissis.

Circa terminum qui sive totalem actionis unitivæ Dei, seu assumptionis humanitatis ad Verbum, nulla est inter Theologos controversia, omnes enim unanimiter docent, talem terminum esse Christum, seu personam compositam ex divina & humana natura. Sed de ejus termino quo, seu formali, varia sunt Authorum placita. Summa enim hic disp. 9. sect. 3. asserit terminum formalem hujus actionis esse modum substantialem unionis, quo Verbum Divinum humanitatis assumptæ copulari existimat. Vazquez hic disp. 13. cap. 2. vult naturam humanam esse terminum formalem hujus actionis. Alii cum Gabriel in 2.ª dist. 1. art. 1. censent illius actionis terminum esse qualitatem quandam supernaturalem in natura humana productam, quam gratiam unionis appellant. Thomista verò, excepto Atavio, docent actionem unitivam habere pro termino formali personalitatem Verbi, ut connotat naturam humanam, cui dat esse subsistentem.

§. I.

Statuitur vera sententia.

Dico primò: Terminus qui, sive totalis, assumptionis, seu actionis unitivæ Dei, est Christus, seu persona composita ex humana & divina natura. Ita communiter Theologi.

Probatur breviter: Terminus qui, sive totalis, actionis unitivæ duorum extremorum, est compositum ex illis resultans: Sed Christus est compositum ex actione unitiva humanitatis cum divinitate resultans: Ergo est terminus qui, sive totalis, assumptionis, seu actionis unitivæ Dei. Minor constat ex dictis art. 2. hujus disputationis. Major verò inductione manifestari potest, in omnibus aliis actionibus unitivis, præcipuè generatione & resurrectione hominis, in quibus terminus qui, sive totalis, est ipsum compositum ex partibus unitis, vel reunitis resultans. Ex ratio est, quia per tales actiones, id quod per se intenditur, non est nisi compositum, ex unione extremorum conurgens.

Dico secundo: quamvis daretur modus aliquis substantialis unionis, quo humanitas jungeretur formaliter Verbo Divino, ille non esset terminus formalis assumptionis, seu actionis unitivæ Dei. Probatur:

Prebatur: Licet daretur modus unionis inter materiam & formam, ille tamen non esset terminus formalis generationis: Ergo similiter, quamvis poneretur modus aliquis substantialis unionis, quo Verbum humanitati assumptæ copularetur, non esset propterea terminus formalis assumptionis, seu actionis unitivæ Dei. Consequentia manifestata videtur ex paritate rationis, Antecedens verò docetur communiter à Philosophis in libris de generatione, (soliis Combricensibus exceptis, & hac ratione suadet. Terminus formalis generationis est ille per quem constituitur terminus totalis: At terminus totalis generationis, nempe compositum, vel suppositum, non constituitur per ipsam unionem, cum unio non sit pars, sed purus nexus partium, sed per ipsam formam, sive totalem, qualis est humanitas, sive partialem, qualis est anima rationalis: Ergo terminus formalis generationis non est unio, sed forma; terminus quidem formalis totalis, forma totalis, v.g. humanitas, terminus verò formalis partialis, forma partis, puta anima rationalis.

Ex quo probari potest directè conclusio, hac ratione. Terminus formalis actionis unitivæ Dei, est id per quod constituitur terminus totalis, sive quod idem est, debet esse natura termini totalis, producta, vel communicata: Sed modus substantialis unionis, quamvis admitteretur in humanitate Christi, non esset natura termini totalis: Ergo quamvis daretur, non esset terminus formalis actionis unitivæ Dei. Major constat ex dictis, & probatur à D. Thoma quæst. 2. de potentia art. 1. quia terminus formalis cuiuslibet actionis, est ille per quem fit ut passum, seu terminus totalis, sit quodammodo similis vel idem cum agente. Unde etiam Minor constat, nam modus ille substantialis non est id ratione cuius Christus est similis, vel potius idem in persona cum Deo, seu Verbo:

Dico terciò: Terminus formalis assumptionis, seu actionis unitivæ Dei, non est natura humana assumpta à Verbo, sed ipsa Verbi Divini personarum, seu substantia, ut communicata humanitati.

Probatur: In omni actione unitiva id habet rationem termini formalis, quod habet rationem actus, & perfectivi, non verò quod habet rationem materiam & perfectibilem: At in assumptione humanitatis ad Verbum, quæ est actio unitiva, id quod habet rationem actus & perfectivi, est perfectio, seu substantia Verbi Divini, ut communicata humanitati: ipsa verò humanitas se habet ad illam tanquam quid materiale & perfectibile per ipsam: Ergo terminus formalis assumptionis seu actionis unitivæ Dei, non est natura humana assumpta à Verbo, sed ipsa Verbi Divini personarum, seu substantia, ut communicata: Minor est certa, Major verò constat ex his quæ dicuntur in physico de termino generationis hominis, ubi dicitur quod non materia, sed anima, & non utrunque, sed unum unita, seu communicata ipsi materię, est terminus formalis generationis hominis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem: Terminus qui assumptionis debet esse aliquid creatum: Sed Christus non est aliquid creatum: Ergo non est terminus qui assumptionis. Minor patet, quia Christus non existit, nisi existentia divina, ut infra ostendemus, unde hæc propositio,

Tom. IV.

A Christus est creatura, est absolute falsa. Major verò probatur. Terminus qui sive totalis assumptionis est aliquid in tempore factum: Sed quod fit in tempore per veram & realem actionem, est quid creatum: Ergo &c.

Respondet quod si loquamur de termino totali assumptionis materialiter, ratione terminorum ex quibus coalescit, neque est quid creatum, neque quid increatum, sed utrumque simul; imò quia includit humanitatem, quæ constat ex partibus seorsim factis per creationem, & ipsam divinitatem, est quid increatum ratione divinitatis, quid creatum ratione materię, & animæ rationalis, ratione verò humanitatis est quid genitum; imò & in quantum homo. Cæterum loquendo de iplo termino totali formaliter, qui ex prædicta actione unitiva confurgit, est quid creatum, non sumendo strictè creationem, prout dicit productionem ex nihilo, quia vera est ex aliquo priori, scilicet divinitate & humanitate; sed latè, prout significat quamcumque actionem per quam aliquid quod ante non erat, habet esse de novo: Christus enim factus est in tempore per assumptionem humanitatis ad Verbum, seu per actionem unitivam Dei, juxta illud Joan. 1. *Verbum caro factum est*, & istud quod canit Ecclesia in Symbolo, *Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine, & homo factus est*. Ratio enim id suadet: Ad hoc enim ut aliquid compositum dicatur factum formaliter, non est necesse quod per actionem ex qua resultavit, producta fuerint extrema, sed sufficit quod fuerint ad invicem copulata. Si quis enim albedinem præexistentem separatam, uniret subjecto, verè produceret album. Item si anima rationalis & materia essent ab æterno, & in tempore unirentur ad componendum hominem, talis homo verè in tempore produceretur, essetque factus in tempore, eius partes secundum se essent æternæ. Pariter ergo dicendum est, quod licet per unionem humanitatis ad Verbum, non fiat ipsum Verbum, imò nec etiam ipsa humanitas, dici tamen debet, quod fiat Christus, qui est quid compositum ex Verbo & humanitate.

D Obijcies secundò cum Suarez contra secundam conclusionem: Terminus formalis actionis productivæ sui termini totalis, semper debet esse quid productum per talem actionem; aliàs enim talis actio non esset factiva ipsius termini totalis, cum nihil in eo posset assignari productum per talem actionem: At nihil potest dari productum per assumptionem, seu actionem Dei unitivam, præter modum unionis, quo Verbum humanitati assumptæ conjungatur: Ergo talis modus unionis admittendus est, & pro termino formali assumptionis assignari debet.

Respondet negando Majorem; nam in divinis terminis formalis generationis filii, non est filiatio, quæ per eam producit, sed essentia, quæ non producit, sed communicatur, ut docetur in Tractatu de Trinitate; & in humanis terminus formalis generationis hominis est anima rationalis, quæ non producit per ipsam generationem, sed solum unitur materię. Cur ergo similiter substantia Verbi Divini non poterit esse terminus formalis assumptionis, seu actionis unitivæ Dei, quamvis per illam non producat, seu duntaxat naturæ humanæ communicetur? Ad probationem in contrarium, dicens quod est, quod ut actio dicatur productiva termini totalis, non est necesse quod producat aliquid ex extremis,

Non

ex

ex quibus resultat, sed sufficit quod illa inter se conjungat, quia extali conjunctione ipse terminus totalis resultat, ut in resolutione præcedentis objectionis duplici exemplo declaravimus.

98. Objicies tertio contra tertiam conclusionem: Quod constituit terminum totalem alicujus actionis, est terminus formalis illius: Sed humanitas constituit terminum totalem assumptionis, nempe Christum, qui in specie hominis per humanitatem constituitur: Ergo humanitas est terminus formalis assumptionis.

59. Respondeo distinguendo Majorem: Quod constituit terminum totalem, per modum actus & perfectivi, est terminus formalis actionis productivæ, concedo Majorem. Quod constituit quomocumque, nego Majorem: materia enim ingreditur constitutionem termini totalis generationis, illumque in ratione materialis constituit, & tamen non ipsa, sed forma est terminus formalis ipsius generationis. Similiter distinguo Minorem: Humanitas constituit terminum totalem assumptionis, per modum actus & perfectivi, nego Minorem. Per modum potentie & perfectibilis à divino supposito, ad cuius esse trahitur, concedo Minorem, & nego Consequentiam. Licet ergo humanitas & personalitas Verbi Divini, ab constituendum Christum concurrant, quia tamen humanitas hoc facit, non exercendo formaliter rationem actus & perfectivi, sed potius ut perfectibilis, & materialis, respectu personalitatis Verbi Divini, idè non illa, sed substantia Verbi Divini, ut ipsi communicata, terminus formalis assumptionis dici debet.

100. Dices, Personalitas Verbi est sustentans ipsam humanitatem: Ergo se habet per modum materie, & non per modum actus in ordine ad illam.

Sed facile responderetur, distinguendo Antecedens: Est sustentans humanitatem, passivè & per modum subjecti recipientis, nego Antecedens. Activè, ac per modum termini & actus eam completis & perfectis, ac facientis subsistere, concedo Antecedens, & nego Consequentiam; quod enim hoc secundo modo sustentat aliud, non per modum materie, & potentie perfectibilis; sed per modum actus & perfectivi se habet.

101. Objicies quartò: Si personalitas Verbi esset terminus formalis assumptionis, assumptio naturæ angelicæ (si Deus vellet eam assumere ad substantiam Verbi) esset ejusdem speciei cum assumptione naturæ humanæ: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Majoris sequela patet, quia haberet eundem terminum formalem, & consequenter specificantem. Minor etiam manifesta videtur, quia per assumptionem naturæ angelicæ constitueretur aliquod totum diversæ speciei ab eo quod est constitutum per assumptionem naturæ humanæ, nempe hic Angelus.

102. Respondeo primò, negando Majorem, quia licet esset idem terminus formalis assumptionis materialiter, nempe personalitas Verbi, non tamen sub eadem ratione formali: sicut enim unica res materialiter potest induere rationem termini ad quem duorum motuum contrariorum, puta sursum & deorsum, quatenus connotat diversum medium, & diversum terminum à quo: ita etiam eadem personalitas Verbi materialiter, potest inducere multiplicem rationem termini formaliter diversarum assumptionum, prout potest hanc aut illam naturam connotare, eam terminando & complendo; quod maximè ex eo verifi-

cat, quod cum sit omnibus modis in finitè continenti eminenti modo cujuslibet creaturæ sublimitate perfectionem; atque ita terminat naturam humanam, ut continet perfectionem personalem ipsius; terminaret verò naturam angelicam, prout continet personalitatis angelicæ perfectionem.

Respondeo secundò, datà Majori, negando Minorem, quamvis enim assumptione naturæ angelicæ constitueretur unum diversum in specie ab eo quod est constitutum per assumptionem naturæ humanæ, illa tamen diversitas se haberet materialiter ad assumptionem, quia illud constitutum esset formaliter eadem persona, quamvis alia natura subsistens, atque ita assumptio esset materialiter eadem, quamvis materialiter aliquo modo diversa, ratione diversitatis naturæ.

ARTICULUS VI.

Utrum unio hypostatica, in ratione unionis sit omnium maxima?

Dixi in ratione unionis, quia de unione hypostatica, in ratione doni, seu beneficii considerata, egimus disp. 3. art. 1. ubi illam esse omnium donorum & beneficiorum Dei præstantissimum, & perfectissimum omnium communicationum ad extra, fuscè ostendimus. Cùm autem unio claudat in se & extrema quæ conjunguntur, & medium in quo ununtur, potest dici major vel minor dupliciter, nimirum ex parte extremorum, & ex parte medii. His præmissis, pro resolutione difficultatis propozita.

Dico primò: Unio hypostatica ex parte extremorum quæ ununtur, scilicet naturæ humanæ & divinæ, non est maxima unionum. Ita D. Thomas hic art. 9. in corp. & in resp. ad 2.

Probat, brevitè ratio eam ibidem induit. Tantò minor est unio aliqua ex parte extremorum, quantò magis extrema illa distant, siue quantò minorem habent proportionem, ibi enim minor est unio accidentis & subjecti, quàm materie & formæ, quia accidens & subjectum magis distant, & minorem habent proportionem, quàm materia & forma: Sed minor est proportio inter ea quæ per unionem hypostaticam conjunguntur, quàm inter plura alia, quia natura humana & divina, quæ sunt hujusmodi extrema, non habent naturalem inclinationem & coaptationem ad unionem, sicut materia & forma, quæ solum est potentia obediens in natura humana: Ergo unio humanæ naturæ & divinæ in Christo non est maxima, si consideretur ex parte extremorum quæ conjunguntur.

Dico secundò: Unio hypostatica, ex parte ejus in quo ununtur in Christo natura humana & divina, est maxima unionum. Ita Doct. Sanctus loco citato, & Theologi communiter contra Durandum.

Probat, Tantò major est unio aliquorum, quantò simplicius & magis unum est medium quo invicem ununtur, & minùs ab extremis unitatis differt: Sed in unione hypostatica medium est simplicius, & minùs ab extremis differt, quàm in omnibus aliis unionibus creatis: Ergo &c. Major est evidens, perfectio enim unionis debet fieri ex